

DI SAIT VO LUSÉRN appuntamento della minoranza cimbra di Luserna

Di emotzióngen

Soin kontént, lachan, haltn gearn, gaüln, soin zorne, schemense, stian letz, vörtense, zittarn, inkian, darschrákhan; machtzt toal von lem von mentsch. Hintar aniaglaz von disan sachandar machtze a situatzióng boda mage khemmen vor üs, vo innzalt odar vo auzzalt. Schaugante ä a khinn in di biage parirtz ke 'z redet pinn oang, ziagante 'z maüle, 'z mövartze pinn hentla un pinn schinkhla. Un balbaraz nemparn, steabar gebundart äzoschauga dise naturälege espresióngen. Vil vert anvétze ünsar laip rispündart pitt ploaz emotzióngen azta umínun üs izzese gemacht darzüar eppaz peng a kausa. Allar ünsar laip nimp toal, balda 'z hértz heft ä zo mëkka mearar, dar atn khint sberar, an unrue pintetaz. Balbar soin traure atn ünsar mustätz allz schauget nidarbart, dar viso fitzte, sobia vor di aksln un di arm, allz lazttze gian. Häüt zo tage vor groaze situatzióngen (virus, kalamitá, teremótt) boda vürvängen khnöpf laüt odar vor khlummane situatzióngen, azpe ma redat ke 'z magat auzvalln zo bokhéna in bolf odar in per, innzalt hörbar ke bar khemmen getrakk zuar dar vort un asó hörbar an

zittrar, bar khemmen ploach, pensàrn zo inkiana; in aniagladar kaso pensàrbar nèt guat. Groaza un khlummana vort. Ünsar geböll iz nèt lai hërta boróatet abezodarléscha ditzta getüana. Andarst khinta vür in an mentsch boda heft di votze, heft ä zo hoka di geböll un di mimika von snabl hám bintsche zo tüana. Allz darléschtze abe balda dar zorn iz zorgánt. Èkko asó nütztma di emoticon – emoji di sèlln snebela insinamài atn tschelluläre balma hatt verte zo schraiba azpe di disénje von höln. Dise soinz di maskere von lem, un aniaglaz mentsch nütztze azpe pezzar 'z geaten destrar. Di schäülan lazzanze lai äschaung sovl azpe di schümman. Asó in dise zaitn bobar lem, izta eppaz bodaz auzziaget, un iz ke bar mochanaz nèt diféndarn azpe di mánnen vodar preistória. Ma ditzta berándre laüt von djar 2020 hámz vorgèzzt; asó mëkkpar pinn vaüst, bar zoang di zenn; 'z parir ke daz letz mochat dekhán daz guat. Azma äschaugét zèrte progrém in televisióng parirnsa alle narrát. Alle genoatn baibar un mánnen hokn, soin gebónt zo djukha pinn hent, lai eppaz zo reda o zo kontàra boda iz

auzgevallt. Allz ditzta abegeléara in nèt pazzt neméar. Gántze trasmisióngen gemacht pitt getóatate laüt, insinamài di altn laüt boda lem alúmna in di haüsar mochan zornirn baz äzoschauga, pezzar di dokumentári von vichar boda lem in natür bodase komportàrn pezzar baz di laüt. 'Z lem iz a gántzez récht. Haltn gearn odar patirn. Khemmen auzgetrakk odar soin kondanàrt. Un balda a tiabas a bóttá valltz auz ke a baibe khinnt zo mengla bartz hërta soin daz sèll bosa auzpaitn afta sèll ler karége bosa hám gestèllt in alle di offentlesche pòst..... pinn khindar afti schoaz darzüar. Furse si o hatt genützt kissá biavil vert di snebela zo rüava hilfe in soi hërfe. Disar senjàl o macht soin toal, zo geba votze berda neméar hatt votze. A.G.

Istituto Cimbrio
Kulturinstitut Lusérn
Tel. 0464-78.96.45
info@kil.lusern.it
www.istitutocimbrio.it

KONKÛRS

Dar Kulturinstitut Lusérn macht bizzan ke dar hatt in sint auzonemma a mentsch alz Assistente amministrativo contabile. 'Z izta zait inn z' schraibase fin mittartage von vraitá 3 von abrèl 2020. Zo bizzasan mearar makma àrúavan in KIL atn nummar 0464 789645.

CONCORSO PUBBLICO, PER ESAMI, PER L'ASSUNZIONE A TEMPO INDETERMINATO, DI UN ASSISTENTE AD INDIRIZZO AMMINISTRATIVO CONTABILE, CATEGORIA C, LIVELLO BASE, 1ª POSIZIONE RETRIBUTIVA
Il termine ultimo per la presentazione delle domande è fissato per le **ore 12.00 del giorno 3 aprile 2020**. Il testo del bando di concorso è pubblicato anche sul B.U. della Regione Trentino-Alto Adige-sezione concorsi- n. 9 di data 4 marzo 2020. Il testo integrale del bando di concorso e il facsimile di domanda sono reperibili sul sito Internet dell'Istituto. Ulteriori informazioni possono essere richieste all'Istituto cimbrio-Kulturinstitut Lusérn (Tel.0464/788019 - fax 0464/788201)

AN LIBAR ÜBAR LUSÉRN

Dar Kulturinstitut süacht a mentsch boda mochat schraim an libar übar Lusérn. Zo tüana ditzta makma schaug bazta hám geschribet àndre un mocht leng panàndar allz. In libar bartnda khemmen gelekk o schümmane foto, alte un naüge. Berdasen höart zo tüana ditzta mage schraim in Kulturinstitut un schikhán soin curriculum vitae pittnan khurtzan prodjèkt khödante bia dar machat di arbat. 'Z izta zait innzogeba di domànda fin di **zböve in tages von vraitá 27 von lentz 2020**.

Zait vor üs in disa sber zait

In questi giorni di chiusura delle vostre biblioteche, potrete continuare a leggere accedendo al prestito digitale sulla piattaforma MLOL (MedialibraryOnline), la più grande collezione di contenuti per tutte le biblioteche italiane. Per accedere dovete essere iscritti ad una biblioteca pubblica del Sistema Bibliotecario Trentino e avere un account. La biblioteca di Luserna è chiusa al pubblico ma la bibliotecaria è in servizio e, per avere informazioni, potrete scrivere una mail a luserna@biblio.infotn.it. E, visto che la raccomandazione è quella di stare a casa, vi consiglio un piccolo capolavoro edito da Keller, "Perché il bambino cuoce nella polenta" della scrittrice romena Aglaja Veteranyi. Un viaggio attraverso la vita, una storia magica, un libro straordinario consigliato anche da Dacia Maraini.

i pinme hërta gevörtet azzarse vorprenn. Insómma, i hánnen genump ombrómm dar hattmar parirt huamesch. Defàti, biz ánka iz a stòrdja von an geléba bait von moi, hánne gevuntet moine vort vo khinn, moine intrúam aft daz sèll bode berat khent un bode hettat geböllt lem vo groaz, di meravédja afte naüng schümman sachandar boda 'z lem, alle tage, zoagetaz azpar lirnén schaug un vennense. Disar libar iz a viazo durch 'z lem. Èkko, azzar nèt boazt baz zo tüana, lest, disan un àndre libadar, kontàrt stòrdje in khindar, schauget di bèlt auz von vestar, un alle tage, alle di moméntn bodar laztt gian in pensiaro, machtar an viazo ena zo giana auz von haus. An mánat geat bahémme, dena barpar bidar àhevan zo loava un zo lamentàranaz vodar zait bodaz menglt zo stiana pitt ünsarn laüt un zo pensàra atz üs. Èkko, nützpar disa zait bobar nèt hám gesüacht ma bobaraz mang gödarn, stianante stille. (n.g.)

Dar hümlring dòpo in temporàl

I halt ke alle gedenkhpar benn, tra in sèksunzbuantzekh un in draitzekh von otóbre zboatausankhunachtzane, dar temporàl Vaia un darzüar dar birblbint boda iz gerift obar alln in Triveneto un hatt gemacht toate un an groazan schade. Laidar ünsar Zimbar Earde o hatta gevánk de mèzo, lai inn in Vesan soinda khent umgemèkket sintzekhtausankh mètre kube gehültz, ma Lusérn o hatta sontàrt pitt achtzekhtausankh mètre kube umgedjukht. Però Lusérn un Leve soin lai intervenirt zo nemma in di hent di situatzióng un hám augenump ettlane manèkkar (di meararstn vert imprese vodar ünsar earde) zo maga putzan au di beldar in da khürtzarste zait boma mage. 'Z gehültz boma mak aunemmen khint getrakk un vorkhoaft in gántz Beleschlánt un in àndre lentar o, azpe Österráich un Slovenia. Alla disa arbat hatt gemacht sámmln in a djar alúmna in sintzekh vor-hundart vo allz 'z holtz boda iz khent nidargemèkket, vil mearar in confronto vo àndre saitn. Nonostánte allz saibarsan nonet auzkhent, allz 'z gehültz boda est iz a dispositzióng hatt gemacht gian nidar di prezzí boda soin gánt vo sèchtzekh/ sintzekh a zen, odar mindar o, èuro a tonnellata, ditzta hatt zuargezoget di tschinésan o boda bölln an gebinn. Darzüar alle dise èlbar danidar soin dar djüst pòst vor di coleotteri scolitidi, boda machan di öala untar in schintln un spetar di kössan boda khemmen auz vrèzzan 'z holtz. Dar lest lángez iz gest khalt un molkat ma, azta di mánat boda khemmen beratn berner un trükhnar, beratnda ploaz kössan boda gianatn zo schupàra daz gesúnt holtz o un ditzta berat a groazar schade, èkko ombrómm ma mocht schaug zo putza daz vaul holtz o. 'Z izta zo khóda infine ke di èlbarn pinn burtzan haltn panàndar di earde, dòpo daz sèll boda iz vürkhent soinda vil saitn boda ristschàrn slavin un smottamenti. Vor ditzta dòpo augeputzt mochtma schaug zo setza di tschümpla in alle di saitn boma hatt mángl. An lestn però di stadjóng turistica iz gánt gerècht, di kamoündarn hám gekhánt richtn her allz un ná bazta khón di esperti, ánka azzar hatt mengl soi zait, dar balt bart krescharn un bart vürkhemmen no pezzar baz voránahí, grazie inar naüge biodiversità, a peste earde un stercharste burtzan.

Gabriele A.

Quarantena, alle da huam

In di lestn tang, ormài soinz khennt bochan, dar presidente von consiglio Giuseppe Conte hattaz an earstn gipittet un spetar gischafft z'stiana da huam, zoa zo limitàra di diffusióng von "corona virus", azpe dar boazt sichar alle, a virus, boda iz khent zuar vodar Cina un iz ná zo vänga da gántz bèlt un mearar baz alle 'z Beleschlánt. 'Z izzaz khennt khótt z'stiana alle in quarantena, da huam ena zo giana auz un ena z'sega niamat. Sinamài vil boténg hám gispèrrt un vil laüt soin khennt geschikht da huam ena z'arbata. Un allz ditzta a boch vor dar sait ná zo lesa disan djornál. 'Z iz loune stian da huam un ma bóllat gian auz zo divértirase pinn tschelln, però olte zo maga vängen in virus, ristschàrtma zo gebanen vürsnen in ünsarn paréntn. Vor ditzta un vor rispetto

von dökhtür o, boda arbatn 24 urn atn tage zo macha khemmen gisúnt di laüt. Un pròpio duránte disar quarantena izmar khent in sint ke bar nützan alle ditzta bort però vil, un i o, bizzan nèt vo bo 'z khinnt un umbrómm ma khótt asó. Da earst bóttá 'z bort iz khennt ginützt in viartzante seculo, duránte dar sbartz péste, balda di laüt boda hám gibóllt gian in di Repubblica vo Venezia, soin an earstn khennt inngispèrrt vor viartzekh tang z'sega bisa beratn darkránkht odar nèt. Ditzta iz khennt gimacht vor di barkn boda soin khennt von lentar boda sa iz gest di péste o. Disa kránkheit hatt gitóatet an groazan toal laüt in Európa un in da gántz bèlt. Di quarantena, spèrrn inn di laüt vor viartzekh tang, iz khennt o ginützt vor àndre kránkheitn azpe di lebbra, dar colera un daz gel viavar.

In Englánd o izta khennt gimacht a quarantena vor di vichar azpe hunt un khatzan. Umbrómm sa soinse givórtet ke di vichar boda soin khennt von an àndarn lánt, hebatn gimak prengen di rabbia in lánt. Asó alle di vichar hám gemocht an earstn khemmen inngispèrrt vor sèks mánat, z'sega bisa soin gest gisúnt. 'Z iz però sa vo zbuantzekh djar boda ditzta sachan khinnt niméar gimacht, umbrómm alle di vichar zo halta da huam vängen a kart von veterinàrdjo, boda iz gischribet bisa soin gisúnt odar nèt. Vil vert di astronàutn o, dòpo azza soin gánt atn mǎ odar ummar pa bèltn, balsa khemmen bidrúmm, khemmen gilekk in quarantena. I speràr azta di laüt azpe i, boda nèt hám gibizzt vo bo 'z khinta ditzta bort,

hám gilirnt eppaz naügez un billaz lai gidenkhan ke, ánka az mage soin loune mochan stian da huam, iz zo khemma auz vo disarn situatzióng pellar boma mage.

Ünsarn non hámssen givorst zo giana in kriage, üs vorsansaz lai zo stiana da huam attn kanapé. An gruaaz, Samuel Pedrazza